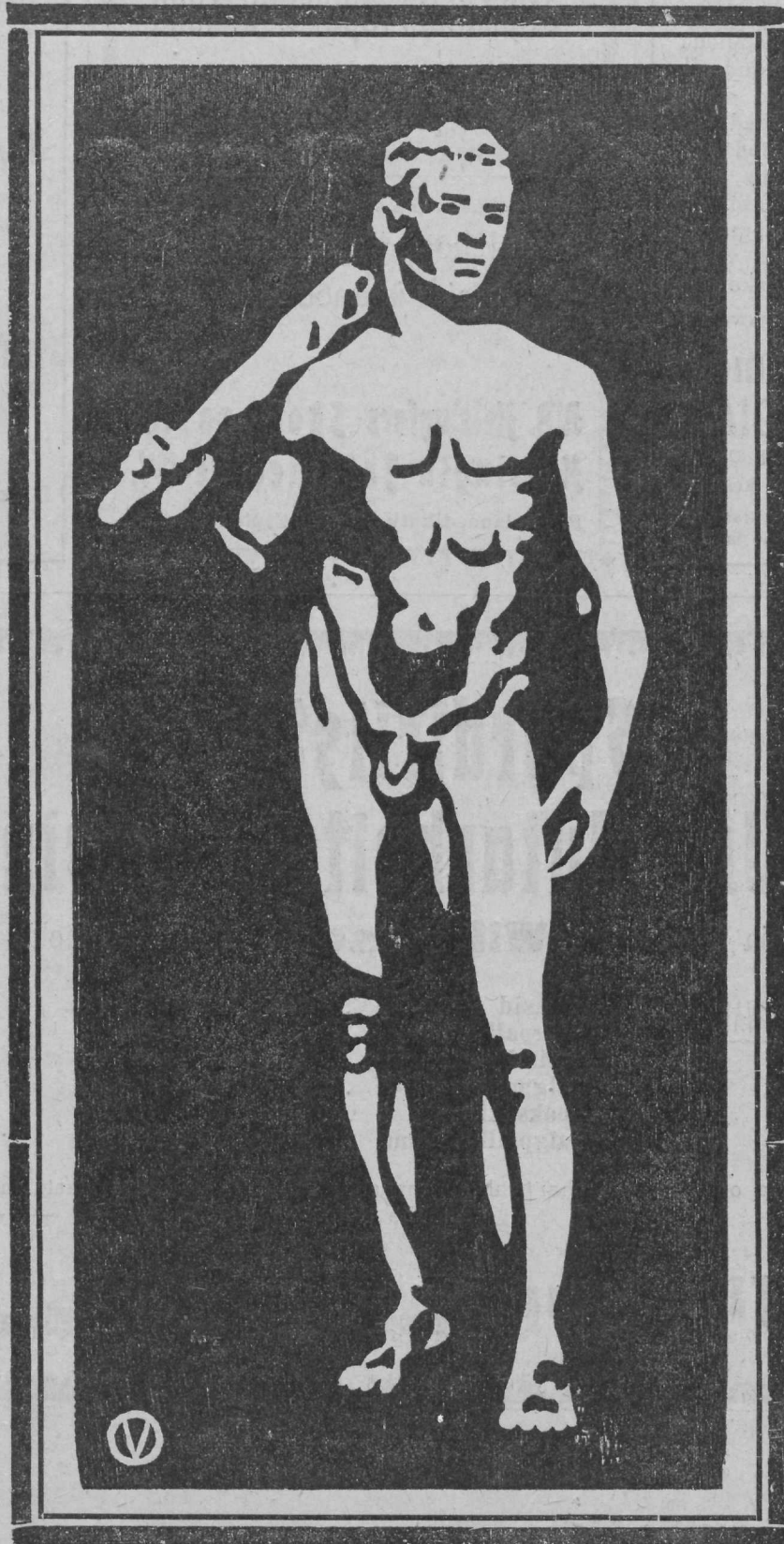

EESTI SPORDILEHT

№№

19-20

Püssid
 Laskemoon
 Jalgrattad
 Jalgpallid
 Jooksukingad
 Skouditarbed
 Lasketabelid
 Sportsärgid
 Hüppamiseabinõud
 Kroketimängud
 Mootorrattad
 Jalgrattatarbed
 Wiskeabinõud
 Spordipüksid
 Kalapüügi abinõud
 Jalapalli kingad
 Jahiabinõud
 Pallilöömisekepid
 Suures väljavalikus

**Soome
 SPORDIAIT**

Suomen Urheiluaitta
 Sportlaste keskäri
 Helsingi-Fabianink.
 16. Tel. 42-86 ja 82-79

Spordiabinõusid, Jalgrattaid, Kalapüügi riistu, Jahipidamise abinõusid

müüb kõige odavamini

Stockmani Spordiosakond

mis on

„Kõige parem spetsiaaläri“

Ainult kõige paremate tehaste
 -- footeid jalanõude alal --

**A/B. Helsingfors Skomagasin-
 Helsingin Jalkineiliike OY.**

P. Esplanaadikatu 25 N. Esplanadgatan

Helsingi
 Punavuorenkatu №1
 Tel. 68-76

**Ab. For Handel
 & Industri Oy.**

**IMPORT
 EXPORT**

**Dü. Kaubandus
 & Tööstus Dü.**

Tallinna
 Pikk tänav № 68
 Tel. 3-46

Spordiriistade Dü.

„Urheilutarbeita“ Helsingis.

Esitaja Eestis: **J. Willemson.** Tallinn, Mäekalda tän. 8.

WALMISTAB:	Odasid	hind	375— 400	mk.
	jalgpallisid	”	1000—1300	”
	wõimlemiskinge	”	400— 450	”
	jalgpallisaapaid	”	1350—1400	”
	jooksukinge	”	1350—1400	”
	jalgpalli-kumme	”	150— 200	”

Hinnad on arvatud koha peal Tallinnas. Tellimisi võetakse vastu mitte vähem kui ühe tosina peale.

Jähelepanna! ————— **Zalwiseks hooajaks:** —————
 uisusaapad ja suusad suures väljavalikus.

Eesti Spordileht

II. aastakäik.

Laupäeval, 23. juulil 1921.

Nr. 19-20 (34-35)

Kuulutuste hinnad:
Kaantel: 2 mrk. millimeeter
Tekstis: 4 " "

Eesti Spordileht ilmub kaks korda
kuus: iga 1. ja 15. Toimetus ja
talitus on Tallinn, Pikk tän. 47.

Üksik nr. 15 marka.
Postiga kuus . . Mk. 50.—
Wäljamaale . . " .—

Artur Raig. †

In memoriam.

Üks Tartu parematest ujujatest, 18 a. Artur Raig, tegi eila kella 5 paiku wettehüppe katseid Jänese raudtee sillalt, Esmine hüpe läks õnnelikult. Teise wõitis aga R. ette weepinult 15 meetri kõrgusel seiswalt silla fermilt. Kuna sel kohal Emaajades kõigiti 2 m. wett langes R. peaga wastu põhjakivi ja purustas pealu.

Suuretu toimetati haawaliniifusse, kus ta õffel kella 12 paiku hinge heitis.
(Postimees 25. VI. 21. Nr 239).

Nii käib lühikene ajalehe sõnum.

Seda kurba sõnumit lugedes ei tahtnud efi-
algul askuda, et Artur Raig, kes weel mine-
wal pühapäewal Tartu „Kalewi“ poolt kor-
raldatud Tartu Maafonna ujumistest, kui
wõitja, osawõitjis, meie keskel on lahkund.

Artur Raig oli kahtlemata üks meie pare-

matest lühikejemaajajatest ja, et tema alles
noor, 18 a. oli, siis wõis küll loota, et tema
ajajooksul wõistluswäljal wäljaspool kodumaad
wõidurikkalt Eesti spordi lippu kaitsma saab.
Minewal pühapäewal tema poolt ülesseatud
rekordid 25 m. ujumises 15,3 sek. ja 50 m. —
34 sek. olid jaawatatud R. poolt hoolsa ja
kindlakawaliste harjutuste tõtu. Mitte üksnes
ujumises, waid ka hüpetes oli R. üks meie
parematest meistritest.

Kallis on meile iga üksik spordimees, kalli-
maks muutuwad weel lahkumise läbi.

Puhka rahus kallis spordimees.

Sinust jääb meile kustumata mälestus.

Tartus, 25. juunil 1921.

Joh. Rauba.

Sport kui tähtis rassihügieeniline tegur.

Sellest ei ole mitte palju aega tagasi, kui
tekkis õpetus rassihügieenist. Väinud aastajaja
teisel poolel rajas inglase Francis Galton esi-
mesena õpetuse, mida hakati nimetama eugenik,
enne teda olid juba paljud esinenud samaju-
guste ideedega, aga alles Galton lõi kindla
tugulise teadusliku haru.

Rassihügieeni pea siht on rahwa suurtsu-
gustamine, aristokratiseerimine, uue inimitüübi
kasvatamine, kes on ilus ja terve. Ta ei ba-
seeru mitte fantastilistele unistustele, waid
kindlale teaduslikkudele printsiipidele: selektsi-
ooni ja pärimuse seadustele.

On tõeste tähelepanemistväärne, et rahwad,
lellede seas sport iseäranis kõrges armastuses,
on suutnud luua ka rahwusliku meesüübi, selle
peale wõib olla uhke — näituseks inglased ja
ameeriklased. Need on tugewad, energilised,

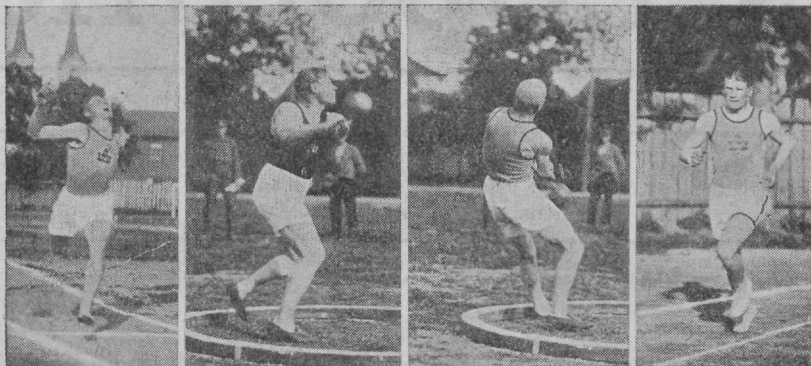
kindla tahtega mehed, kelle lihased on wälja
arenenud ja selle rinnakast on lai. Arusaadam,
et liialdus on tõendada, nagu oleks see ainult
spordi teenus, kuid kahtlemata tuleb osa armata
ka spordi positiivsesse mõjusse. Teame ju, et
puhast tõugu inglise hobuse kasvatamises on
sport iseäranis suurt osa mänginud, nimelt
wõ:duajamised. Dstarbekohane walik ja hobuste
treenerimine hypodroomidel on aitanud kaasa
hobuse tõu suurtsugustamisele.

Sport on mõnis teha arendamine. Meie
teame, et teha osad, mis ei tööta, tõdunewad.
Teha osad, mis aga tegemuses, lähwad tuge-
wamaks. Ceylon noortel järgaleeslastel, kes
merihügamusest toowad pärli karpe, on eriti tu-
gewad kopsud, mis on arenend sugupõlwe-
destes pärimusteel.

Spordi läbi on wõimalik teha teha tuge-

W. S. „Spord'i“ võistlused.

Ulfeli foto.

1. Saulmann 150 mt. jooksus. 2—3. S. Tammer'i ja Preismani raskusheide.
4. S. Paal 1609 mt. jooksus.

wamaks, karastada teda ja terwendada. Ja mis terve on, see on ka ilus. Sju mõiste ei ole mitte puhas autonoomne, vaid üks osa selle füüsi on utilitaanne, nagu jeda juba wanad greeklased mõistfid. Utilitaanne füüsi osa — see on terwis, tugevus.

Mida sport annab ainult üksikule indiwidile, see ei ole rassi hügieeniliseft nii tähtis. Tähtis on aga, kuiwõrd spordi positiivsed somaatilised saawutused on püüwad. Teiste sõnadega: kas on spordi läbi omandatud omadused päritawad? Seft rassi elus on tähtsam tema ewolutsioon, mis tuleb ilmfiis järeltulewas soos.

Praegune päriwusõpetus ütleb, et päritawad omadused asuwad iduplasmas. Kõik, mis meie oleme pärimud, on olnud peidetud iduplasmas juba enne sugurakkude sugutust. Mida inimene on jaanud pärastpoole nii emahus, kui ka pärast sündimist, see on omandatud.

Kui mingitugune uus joon, näituseks laiem rinnakast, muutuks päritawaks, siis peawad ka iduplasmas teatud muudatused, wariatsoonid sündima.

On see võimalik? Kas wõiwad omandud omadused iduplasmat muuta? Weismann, üks päriwusõpetuse loojadest, eitas jeda. Aga uuemad uurimised, eksperimentaalsed katsed füsioloogia ja botaanikas on näitanud, et ka indiwiduaalses elus omandatud omadused wõiwad muutuda päritawateks, milleks on waja müübigi generatsioonifi. Väljamõnes jellest teaduslikust töötajast, omab sport nõndawiisi määratu tähtsuse rassi elus. Spordi abil on võimalik rahwatuubi parandamine, snurtsugustamine. Sga üsfiit, karastades ja tehes tugewa-

maks ning ilusamaks oma teha, mõjub kaasa kogu rahwa karastamisele ja terwendamisele.

Ühe konkreetse näituse tahakfin tuua spordi tähtsuse ja spordi võimaliku rassi hügieenilise saawutuse kohta. Tiifikus on üks suuromait rahwatõbedest, mis nõuab omale lõpmata ohwrid ja mille wastu praegune arstiteadus füüsi weel teatud mõttes abitu. Waremalt arwati, et tiifikus en päritaw, jest igapäewane elu näitab ju, et tiifikushaigede wanemate lapsed nüfama jääwad tiifikushaigeks. Nüüd aga teame, et tiifikus ise ei ole päritaw, waid päritaw on dispositsioon, eelaldumus, kõik teha, wähene wastupanemisjõud ja peaaegjalikult kitsas rinnakast. Kitsas rinnakast on tähtsamateft põhjustest, mis wõimaldab tiifikushaigeks jäämise. Kui oleks võimalik rinnakasti suurendada, jeda raskiliseks harakteromanduseks teha, siis kaotaks ka tiifikus oma kohutawuse.

Rinnakasti suurendamine, muutmise spordi abil on täiesti võimalik. Jalapall, jooks, ujumine — kõik see arendab muu seas kopsufi, paneb neid sügawamalt hingama, suurendab rinnakasti. Sisse- ning wäljahingamise wähe, mis oli enne ainult mõned cm.cm. wõib kaswada mitmekorra. Ja kui jarnane kopsude harjutamine kestab kauemat aega, mittu sugupõlwe, siis tekivad ka iduplasmas wastawad muudatused ning tugew ja lai rinnakast saab päritawaks.

Analoogilifi näituse wõiks palju tuua.

Spordi tähtsuseft on ka meil aru saadud, aga ta ei ole muutunud weel rahwusasjaks. Sport on meil rohkem asjaarmastajate käes, kuna suuremad hulgad on jäänud ainult pealtwaatajaks. Teisttugune on lugu Inglismaal ja Ameerikas, seal taob igauks jalgpalli. Loodame,

Noorte olümpiaad Tartus.

Ukeli foto.

100 mt. lõpujooks.
Vahemalt poolt: Ewer, Niinemägi, Koff ja Neumann.

et ka meil asi paraneb ja kasvab arusaamine spordist, kui raske aristokratiseerimise teguri. Sport ei arenda üksi keha, vaid ta terwendab ja puhastab ka waimu, intelligenti. See ei ole näri kehalik tšõ, vaid aju ning ergud pingutuste tegemisele. Hea spordimees on kunstnik, kes oskab kõige peenemalt walitseda oma lihaste ning erkude üle, nende funktsioone dissiplineerib tema aju.

Kui kurdetakse, et meie noorsool puuduvad ideaalid, mis neile annaksid kõlblist elu jõudu, siis mõiks jarnafeks ideaaliks olla täie õigusega sport, wastu wõetud raskejuurijugustamise abinõuna. Oleme pettunud weneaegsest

indiwidualistkust ja anarhilisest ideoloogiast, millel puudus sibe eluga ja mis wiis lõpuks pessimismi. On waja jälle leida siset isiku ning konkreetse elu wahel, indiwidi ning raske wahel. Millist rõõmu ja puhastawat hingelist energiat annab teadmine, et üksik inimene ei ole mitte lahutud kõigist ja ei lähe hukka mitte omas kitsas ringis, vaid elab edasi kogu rahwas, riikstades iduplasma determinante. See teadmine seab isikule ka kindlad kõlblised nõuded, sest indiwid peab püüdma, et tema pärandus, mis läheb üle raskele iduplasmas, ei oleks mitte negatiivse, vaid positiivse wäärtusega.

A. P.

On päikesewannid kasulikud wõi kahjulikud?

Prof. S. Koppel.

Autori loaga kuukirjast „Terwis“.

Kõige wähem inimesi sureb meil augustikuul sees; surijate arw suureneb peale selle kuust kuuni, on kõige suurem märtsikuus ja langeb jamm-jammult, kuni jälle oma kõige alamale astmele saab. See nähtus kordub kindlasti aasta-aastalt. Arstide seas on tuttaw asi, et kui augusti- ja septembrikuul ilmad kuivad on, siis wagu si riistad kotti wõib panna ja kõnetundide ajal jalutama minna, — haigeid ei ole. Kust see tuleb?

Puud ja taimed ei saa talwel kasvada; nagu mõned loomadki, magavad nad külmetanud olekus käielist talweund. Suurem jagu

loomi ja linde, ka inimese, elawad talwel niisama kui suwelgi; mis põhjustel on talwel haigusi enam ja suurem suurem kui suwel? Süüta saab inimene talwel niisama kui suwel, soojuse puuduse all ta ka ei kannata, hingamist on õht talwel weel puhtamgi kui suwel; millest aga talwel suur puudus on ja mida praegusel ajal enesele weel kunstlikult ei saa muretseda, see on walgus, päikesepaiste.

Walguse mõju taimede kaswu peale on waga suur. Ilma walguseta ei edene ükski taim; loomad ja inimene elawad küll ka ilma päikesewalguseta, kuid nähtawasti kannatab

selle all nende terwis. Ei wõi kahelda, et walgul meie terwise kohta suur tähtsus on. Kuivas walgus taimede kaswamise juures tegew on, see on teaduses ammu selge; mil wiisil walguse mõju inimese kohta ära seletada, oli wiimase ajani koguni tume. Meie päewil, kus terwise eest rõõmustawal wiisil hoolt hakatakse kandma, kuuldus igalt poolt walguse koon üle kiidukõnepsid. „Ei ole sest weel küllalt, et meil päikesepaistelised eluruumid on, et meie wäljas päikesepaistel wiibime, päikest peab võimalikult palju otse katmata ihu peale paista lastma“, jutlustati igal pool, ja suwel wõib ridade kaupa jõukarastuse-seltside liikmeid ja muidu terwise eest hoolitsewaid inimesi supelusmajades ja mujal lageda taewa all „päikesewannisid“ wõtmas näha. Supeluskohtades asutati iseäralised „päikese-supeluswannid“, kus terwiseotijad tundide wiisi liiwa peal lamades endid päikese paistel praadisid. Kaste on kindlasti wõimalikule pääsnuud woolude wastu wõidelda, nagu ma oma äranägemiste järele jelles asjas wõin ütelda. Kus ma ka niisuguste liialduste eest hoiatasin, kehitati ainult õlasid ja praeti end edasi ja et liialdatud päikesepaiste kahju kohta mingit seletust ette ei olnud tuua, siis sünnitas see küsimus palju meeletraska.

Et liig hele päikesevalgus niisama nagu liig palju söögi tarwitamine wõi ainult hapniku sissehingamine kahjulik on, oli iseeneest selge. Näeme ju, kuidas päikene palja ihu naha paistetama põletab, kuidas keha ennaft päikesevalguse eest kaitsta püüdes pruuniks wärwib, et päikese kiired sügawamale keha sisse ei saaks tungida. Palawa mõõ maades elawatel inimestel, kes riideid ei kannu, on paks pruun wõi koguni must nahk; seal puuduwad ka walged loomad ja linnud. Uleminewal, wäga palawal suwel suri Kesk-Europas palju inimesi päikese kätte; päiksepistet sai kaugeft juurem oja neist inimestest, kes päiksewannisid wõttes ennaft päikese kääs praadisid, mitte palawa kääs tötegitjad ega käiwad inimesed, nagu see maksimate õpetuste järele olnud pidanud olema. Et riietes tötegitjate inimeste kehad suuremas soojuses olid kui alasti lamawate kehad, on kindel, aga nad olid päikese otsekohese mõju eest riiete läbi kaitstud. Ma olen Tartu supelusmajas päikesewannide wõtjaid tähele pannud. Supeluseaja alustusel wõib selle tarwis tehtud iseäralisel lamal suurt rida kõrwuti lamawaid inimesi päew päewa järele näha. Nad muutuwad ifka pruunimaks ja pruunimaks. Supeluse hulgas on niisugused päikesejuplejad kaugeft tunda. Peaks nüüd arwama, et nende hull supeluseaja lõpu poole järjeste kaswab, kuid lugu ei ole nii, juulikuu lõpu poole on neid teiste seas märksa wähem leida. Mis põhjusel? Statustin tutwate kaudu üksikute ärajää-

mise põhjuft teada saada. Suur jagu neist oli alles Tartus, ei käinud aga enam päikesewannisid wõtmas ega suplemas, sest et nad täiesti terwed ei olemat. Wõib ju igauks haigeks jääda, aga ma ei saanud kahtlusi tagasi liikata, et küsimuse all olemate inimeste juures päikesewannid oma oja olid etendanud. Kadunud Dr. Hellat oli suwel enne surma Alandi jaarel wiibides hoolega päikesewannisid wõtnud: ta oli pärast arwamisel, et ta just selle läbi enesele niuõrd liiga oli teinud, et keha enam lojuda ei suutnud ja päikesewannide ohwriks langes. Mõnes juuremas tiiskusejanatooriumis ei lasta haigeid enam otse päikese kääs lamada, waid on selleks iseäralised warjualused ehitatud. Olla tähele pandud, et otsekohene päikesepaiste haigete peale halwasti mõjub. Kõigest sellest wõib järeldada, et ka wäga kaugel päikesepaistel oma halwad küljed peamad olema, et ka jeda mõõdukalt ja mõistlikult peab tarwitama.

Wiimaks hakkab ometi ka päikese mõju kohta meie keha tegewuse peale natukene selguft tulema. Prof. Fr. Bering Kielis, Saksamaal, on rea sellekohaste uurimiste üle wäga huwitawaid teateid awaldanud, millega siin lugejaid lähidalt tahan tutwustada. Kes Prof. Beringi ligemalt tundma tahab õppida, leiab „Münchener med. Wochenschrift“is 1912, nr. 51. (Beiträge zur Wirkung des Lichtes).

Warem oli kindlasti tehtud, et keha pealused, munawalge ja rasw, puhtal kujul selle aja sees, nagu päike nende peale kehas mõju wõib awaldada, päikesepaiste läbi mitte ei muutu. Niipea aga kui neile olluks teele soola juurde lisati, mida kehas ka ifka leidub, awaldas päike nende peale nähtawat mõju. Nad hakkasid oma algofadesse jagunema, misjuures terwisele kahjulikud algainete ühendused wabaks jäid.

Meie keha seisab lõpmata hullkadeft wäikesest rakukestest koos, mis tudekaks on ühinenud. Mõned keha osad ei sure mitte köhe, kui nad kehaft lahutatakse, waid elawad sõndsatal tingimistel weel tundide, wahel koguni päewade kaupa edasi. Tuttaw on nähtus, et kahels lõgatud wihmausft mõlemad pooled ühtewiisi edasi wiingerdawad, et aralõbbud sijaliku jaba tundide kaupa edasi wiiskleb. Konna kehaft wäljawõetud jüda teeb, kui ta selleks walmistatud apparadi sisse on pandud, oma pumpamisetööd pikemat aega edasi. Meie keha tegewuse awaldused on hullkade koostõttawate rakukeste tegewuse tagajärg, awaldagu see ennaft jõuna wõi mõnesuguste wedelikude sünnitamisena. Nagu üksikud kehaosad, elawad ja töttawad ka mõned üksikud rakukesed teistest aralahutatult oma harilikul wiisil edasi. Palja filmaga ei näe meie neid rakufest üksikult ega

nende elutegewuist, mikroskopi all, hulga suu-
rendatult, wõime aga rakulesti endid ja mõne-
juguiseid nende jündiwaid muudatusi tähele
panna. Elu tegewus meie kehas wõib edasi
kasta, kui meil wõimalik on töömise ja seedi-
mise läbi järjeesti uusi, tarwilikta aineid kehale
pakkuda ia hingamise teel õhust tarwilikku osa
hapnikku saada. Toiduained kui ka hapnik wii-
dakse were kaudu ükfitute rakuleste kätte; need
wõtawad sealt, mis
neil tarwis, ja ükfi-
kutes rakulestes sün-
nib hapniku mõjul
toiduainete algosade
jagunemine ja uuteks
ühindusteks ümber-
korraldamine. Selle
juures wabats jaawad
jõud ongi eluawal-
dused, mis mitmeju-
gustes kehajagudes
mitmesugusel kujul
nähtawale tulewad.
Mida rohkemal mõi-
dul weri hapnikku
edasi annab, mida
elawamalt ainetelüm-
berkorraldamise töö
rakulestes edeneb, se-
da kiirem on elute-
gewus.

Suba oma wärwi
poolest on weri jeda
heledam punane mida
rohkem temas hapnik-
ku on; mida enam ta
hapniku ära annab,
jeda tumedamaks ta
ennast muudab. Weel
selgemalt näeme läbi
were paistwates wal-
gusekiirtes, spektru-
mis, wahesid hapniku-
rikka ja hapnikuwaese
were wahel.

Mitmesuguste
katsete abil jaab näi-
data, et weri oma hapniku siis, kui temast walguse-
kiired läbi paistawad, rutem ära annob kui siis,
kui ta pimedas seisab. Katse — jäneste kõrwad
on nii õhufesed, et kui neilt karwad maha ajad,
päikese walgus neist läbi paistab ja läbi mi-
juguise kõrwatungiwates walgusekiirtes hapniku
rohkust mõõta jaab. Saab näidata, et jänese
kõrwalehe sees olew weri oma hapniku sel kor-
ral, kui temast hele walgus läbi lastakse paista,
kudedele rutem ära annab kui siis, kui temast
nõrgem walgus läbi paistab. Saab näidata, et

weel elawad, kehast lahutatud rakuleste wal-
guse läes palju enam hapnikku enesesse ime-
wad kui pimedas.

Selolewatest nähtustest wõib järeldada, et
nagu walguse mõjul taimedes hapnik mitme-
juguistest ainetest lahkeb ja need wefinifuga
süsiwefinifuks ühinewad, ümberpöördukt loo-
made ja inimese juures walguse mõjul hapnik
hõlpsamalt werest lahkeb ja rakuleste jeda hi-

mutamalt wastu wõ-
tamad, et jeda aineite
ühenduste ümber-
korraldamises, oma
elutegewuses, tarwi-
tada. Nii peafid päi-
kese kiired, mis meie
naha läbi kehasse
tungiwad, keha elu-
tegewuist kiirendama
ja meile kasulikud
olema. Laseme meie
päikest tundide kaupa
keha peale paista,
siis toetaksime meie
tema tegewuist ja
wõiksime temale wõit-
luses mõnesuguste
haigustega abits olla.
Kõik oleks korras ja
„päikesewannide“ joo-
witamine hülgawalt
põhjenatud, kuid
mis tarwis muutub
meie nahk päikese-
paistel pruuniks ja
tafistab päikesekiirte
kehassetungimist?
Mis põhjusel on
neegrid mustad? Sel
asjal peab oma wäite
fontks olema.

Prof. Beringi kat-
sete ülesandeks oli
selle nähtuse kohta
selgust katsuda saada,
sest kindel on, et
naha pruuniksmine-

mine ja neegrile musta naha otstarb on keha
liia walguse eest kaitsta.

Tinsen'i walgusega — parandamise õigeks
tarwitamiseks on walgusehulga mõõtmiseks abi-
ndu leitud; jeda abinõu täiendas Bering oma
otstarbeks ja wõis nii ära mõõta, kui palju
walguseühikusi ta igr katse puhul ära tarwitas.
Teisjeks läks tal jorda mõõta, kui palju hap-
nikku teatawa walgusehulga juures kindel osa
rakulesti aineite ühenduste ümberkorraldamiseks
wastu wõttis. Bering joridas oma katseid jeni,

Noorte olümpiaad Tartus.

W. Kelti foto.

1. Teatejooks. 2—3. Ümberlinna jooks.
4. 3000 mt. jooks.

kuni nende tagajärge üle enam ühtegi kahtlust ei olnud. Ta leidis, et valguse mõjul rakukesed enam hapnikku hakkasid tarvitama. See enamtarvitamine suurenes teatava piirini; kui siis valgusehulka järk-järgult veel suurendati, hakkas see wastupidist mõju avaldama, rakukesed hapnikku — tarvitamine hakkas järk-järgult vähemaks jääma ja teatava valgusehulga juures hakkasid rakukesed ained lagunema, lõppes rakukesed elutegevus.

Nagu teame, on päikesevalgus rea mitme-wärwiliste kiirte ühendus; kolmekandiline klaasprisma lahutab need mitmewärvilised kiired jälle ühest, niisama lahunewad nad läbi vihmakiirte minnes ja näeme neid üksteise kõrval wikerkaarid. Lahutusetealased on juba ammu näidanud, et need mitmewärvilised kiired valguse mõjul muutuwat olluste peale mitmejulgusest mõjuvad. Seda filmas pidades pani Bering omale küsimuse ette: kas mõjuvad kõik valguse kiired ainult ühendatult, walguksena, rakukesed tegewuse peale või mõjuvad ka ükssikud osad, teistest lahut, ja kui nii, kuidas on ühe- ehk teisevärviliste kiirte mõju?

Lahutuseteadlised on kõige mõjuwamad meie filmale nägematad, nõndanimetatud netra-wioletti-kiired, kiired, mis kiirte lahutamisel wäljaspool wioletti wärwi on. Nendega algasid katsed. Katsed tehti nii, et enne kõigi kiirte ühendust lasti mõjuda ja siis kiirte ühendust, kus enam ultrawioletti-kiiri ei olnud. Kuna kõiki kiirte ühendus teatud heleduses õige ruttu häwitawat mõju hakkas avaldama, tarwitas walgus ilma ultrawioletti-kiirteta hästi suuremat heledust ja pikemat aega, enne kui ta ärataw mõju häwitawaks hakkas muutma. Ultrawioletti-kiired on meie seega pea ainult kahjulikud. Nagu katsedel selgus, on meie keha nende eest aga õige hästi kaitstud, meie naha wälimised korrad, sarwnahakorrad ei lase neid läbi, nad ei pääse sügawamale oma halba mõju avaldama. Wioletti-kiirte mõju on juba palju nõrgem kui netrawioletti-kiirte mõju; need tarwitawad enne kui nad häwitawalt hakkawad mõjuma, enam aega ja heledust. Wioletti-kiired lähewad wabalt sarwnahast läbi, pääsemad naha sees olewate weseoonte juurde ja mõiwad siin mõjuda. Need on need kiired, mis peaaegjalikult walguks mõju meie keha, meie terwise peale avaldawad. Naha sügawamates kordades leidub tihe weseoonekese töö. Ei saa meie näituseks wäikestki haawa nahasse teha, ilma et mõnda niisugustest soontest ei wigastaks, mille tagajärjeks siis weseooks on. Naha weseoontes woolaw wesi katab nagu tihe loor keha igast küljest kinni, seisab wäli-

mise walguks mõju all, on mõjuwatele wioletti-kiirtele kätte saadawal. Selle wereringwoolu mõjul järjeste uuenewa osa wese peale awal-dab walgus oma elustawat wõi, liialdatud hulgal, oma rammestawat, halwawat tegewust.

Kuidas kaitseb ennast meie keha sarwnahast läbiminekute wioletti-kiirte liig heleduse eest? Ka selleks on nahal abinõu olemas; see on naha wärwiollused ehk pigment. Meie teame, et mõned inimesed walge, teised natuke tõmmuka nahaga on, et mida kaugeemale lõuna poole minna, seda enam nahk wärwiline on, palawa wõi maade elanikud päris mustad wõi tume-pruunid wälja näewad. See naha wärw on sarwnaha all olewate pealmistes nahakorrades leiduwate wäikeste wärwiolluste, raafukesete tagajärg. Mida enam neid seal leidub, seda enam muudawad nad naha wärwi. Neil wärwiollustel on see omadus, et nad valguse wioletti-kiiri mitte läbi ei lase; need on keha enesekaitseabinõuks liia valguse vastu. Teatawates piirides juudab keha wärwiolluse hulka tarwiduse järele suurendada wõi vähendada, nagu seda iga aasia tähele paneme. Hakkab kowade poole pöörduda heledamalt paistma, siis muutub näo ja käte katmata nahk aegamööda ilka enam ja enam pruuniks, kuna riiete all olew nahk endist wärwi jääb. Et see muutus päikesepeaiste tagajärg on, on üleüldise teada. Sinna edwistawad naisterahwad, kes näo walget wärwi ei taha kaotada, ei julge ilma päikesevarjuta üle ussegi minna. Inimesed, kes päikesevarjuti wõttes alasti oma keha paistawad, lähewad tõmmuks nagu araablast. Keha on sunnitud oma terwist liia valguse häwitawa mõju vastu kaitsema, enesele pruuni wärwiollust sünnitama. Et see wärwiolluse sünnitamine kehale isegi raske töö on, näeme haigete juures. Kes ruttu ära pääwitab, seda peatakse terweks inimeseks, kes ta wäljas päewa läes näost pruunimaks ei lähe, sellest arwatakse õigusega, et ta haige on. Mida kõwen terwis seda kiirem enesekaitse, haigel kehal ei jalku jõudu ennast liia valguse ega muude kahjude vastu kaitsta.

Wärwiolluse sünnitamine wõtab natukene aega. Senini katte all olnud kehajagu ei suuda järsku päikese mõju alla jattudes ennast koge kaitsta ja saab nii wiga, et ta punetama hakkab wõi koguni üles paistetak. Alles kui nahk juba päikese paistega on harjunud, see on, kui tal wõimalik on olnud omale wärwiollustist kaitsekorra sünnitada, kannatab ta mõõduka päikesepeaiste ära. Iga päikesepeaistet ei jalka meie keha wärwiollus ka kahjutaks teha; umbes pooled wioletti-kiired tungiwad isegi pruunist nahast läbi wesele ja kui neid pooligi weel palju on olnud, siis sünnitab ta hea asemel halba. Ainult neegri sünnust wõi lõnamere

faarlaste tõmmu nahk on peaaegu walgusefin-
del, ei laste enam walgust läbi kui leha ära
jõuab kanda; kuid neegri nahk on oma paksuse,
oma ehituse poolest meie nahast ka juba koguni
ise sorti. Eurooplane ei saa, ka eluaeg paljaval
maal elades, neegri wastupidamist walguse
wastu ega neegri nahka omandada.

Oma katsetega,
üfifikuid wikerkaari-
wärwiid läbi proo-
wida, edasi minnes,
leibis Bering, et ka
roheliised ja kollased
kiired rafukeste tege-
wuse peale weel mõju
awaldawad, et see
mõju aga juba märksa
wähem on kui wiolett-
kiirtel. Ei läinud
korda jellowärwiliist
walgust niiwõrd kõ-
wendada, et see juda
rafukeste tegewust
oletas halwama hata-
nud. Punased kiired
tungisid kõige süga-
wamale leha sisse, ei
awaldanud aga rafu-
keste peale mingit
mõju, ei elustawat
ega halwawat.

Wõtame prof. Be-
ring'i katsete saadu-
sed lühidalt kokku,
siis on need järgmi-
sed: Ultrawiolett-ki-
red mõjuwad meie
leha rafukeste tege-
wuse peale ainult
kahjulikult, nad ei
pääse aga naha peal-
misest korra läbi
oma mõju sügawa-
mal awaldama. Wio-
lett-kiired tungiwad
naha sisse kuni were-
soonte wõrguni, mõ-
juwad siin wähemal
hulgal elustawalt,
suuremal hulgal halwawalt, kauge-
m juurem hult
neist ei pääse aga wärwiolluste
korra sügawa-
male leha sisse. Roheliised ja
kollased kiired tun-
giwad juba sügawamale,
mõjuwad ainult suu-
remal hulgal elustawalt,
halba mõju nende
poolt ei leitud. Punased
kiired tungiwad kõige
sügawamale lehasse,
ei awalda aga head ega
halba mõju.

Wida mõjuwamad kiired
on, seda enam
hoiab leha nad enese si-
femistest kudest eemal,

mida wähem nende mõju,
seda wähem kaitseb
leha ennast nende eest.

Bering pani enesele küsimuse
walguse mõju kohta ka
ümberpöörduks ette: kui
leha ennast liia walguse
eest suudab kaitsta, kui
oma tegewuses walguse
mõju tarwis on, siis peab
ta nõrga walguse juures
kuidagi ka walguise tege-
wusele - aitamiseks

kaaja töötada wõima.
Et see tõesti nii on,
läks tal korda kat-
setega näidata. Oma
leha tegewust waa-
deldes wõime seda
igapäewases elus iga
aasta isegi näha. Kui
walguse heledus päe-
made lüheneemisega
sügise poole wähenema
hakkab, hakkab jelsamal
möödul ka wärwiollus
meie leha sees wähenema;
nahk läheb järjest walge-
maks, wiolett-kiirte
tee weresoonte juurde
saab wabaks. Wida
paksimate riidetega leha
kaetud on, seda wal-
gemaks, kahwatumaks,
wärwiwaesemaks muutub
nahk, seda läbimindawamaks
walgusele. Leha tun-
neb ka walgusenälga;
selle nälja awalbuse-
märgiks on wärwita,
kahwatanud nahk.

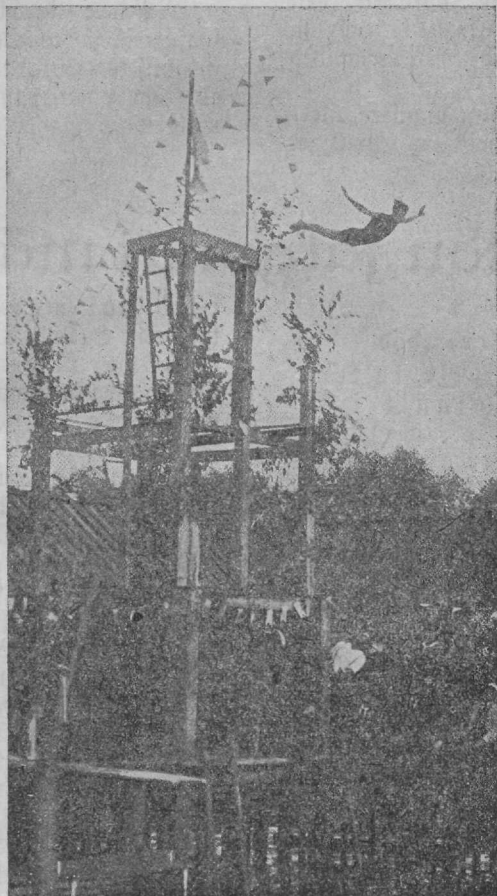
Pöörame nüüd
jälle päikesewannide
wõtmise juurde ta-
gasi, siis wõime ütelda,
et õige on, et päikesewal-
gus meie leha tegewust
elustab, et aga liig wal-
gus meie terwisele
kahjulikult mõib min-
na. Wida pruuni-

maks nahk ennast wärwib,
seda tungiwamalt
manitseb ta meid temale
appi tulla, meie leha
liia walguse eest kaitse-
mise töös. Wida pruuni-
maks nahk ennast wärwib,
seda enam näitab
ta meile, et walgus temale
liig hele on. Kui
oma terwist paranduse
ajemel rikkuda ei taha,
ei tohi meie liig heledal
päikesepaistel endid
mitte pikemalt katmata
paista.

Ei saadud kuidagi
ära seletada, kuidas
päikesepaistel lamawad
inimesed päikesepiste

Noorte olümpiaad Tartus.

Meli foto

Wesporti wõistlus.
Hüppeb.

kätte mõisid surra, kuna enne arwati, et ainult kehaliiklust raske väsitus päikesepalavusel päikesepistet võib sünnitada. Beringi katsed annavad meile seletuse: ultraviolet- ja violettkiired hävitavad niipalju keha rakulesti, lasewad nendal kihwtiolluseid, toksiinid, jündida, et need elu võimatuks teewad, et seal ükski abinõu enam ei või aidata. Muidugi on väikeste wigastustest surmamiseni pikk tee, aga kellel mitte väga hea terwis ei ole, teab hästi, kui ta ka walguse tarwitamises, niisama nagu muude arstirohtude või loomulikkude parandusabinõude tarwitamises ennast liialduste eest hoiab. Iseäranis ärgu sunnitaagu haigeid ja wäikeid lapsi nõndanimetatud päikesewannidist wõtta.

Meie nahal on väga mitmesuguseid ülesandeid täita, naha elustamiseks on kasulik, et

juwel soojal ajal nahk õhuga wabalt kofku puutuks. Seda saab väga hästi ilma päikesewannideta toimetada. Wabas õhus liikumine, suplemine, õhuvannid annavad selleks küllalt võimalust. Survertidud olgu võimalikult kerge, lahtised, nõnda et nad õhku hõlpsasti keha ligi lasewad, aga ometi liig heleda walguse wastu nahale abi pakuwad. Kui wabas õhus alastiigi liigutakse, siis on see ikka weel koguni teine asi, kui päikese käes lamamine. Päike ei saa kunagi pikemat aega talistamata ja ühte joodu ühe koha peale mõjuda.

Nii siis: tarwitage hoolega walguse- ja soojuserikast suweaega oma keha ja terwise kofutamiseks ja karastamiseks, aga teadke, et see elustaw päikesepaiste liialdatult õige kardetawaks võib saada.

G. S. Liidu jalgpalli määrused*)

§ 13.

Wahekohtuniku ülesanded.

Wahekohtunik walitakse, ja tema ülesandeks on mitte ainult määruste täitmise järele walwata waid ka kõik ettetulewad mõtete lahkiminekud ära otfustada; tema otfuste üle, mis wõistlusesse puutuwad ja asjaolude peal põhjenezwad, ja selle üle mis wõistluse tagajärgede linnitamisesse puutub, ei saa kaebtust tõsta. Taltuleb wõistluse käigu üle protokoll pidada ja ajamõõtmist toimetada. Kui wõistlejad ebaausat esinemiswiisi tarwitawad, tuleb wõistlejat ehk wõistlejaid hoiatada, ja kui süü kordub ehk raskemat liiki on, tuleb kohtunikul süüdlane ehk süüdlased ilma eelhoiatufeta wäljalt kõrwaldada ja sellest asjaomastele teatada, kellel küsimust edasi tuleb käitada.

Wahekohtunikul tuleb mängu aega pikendada aja wõrra, mis õnnetuste kordadel ehk muil põhjustel on ära kulunud, ja mäng katkestada, kui ta seda kohaseks peab, ning ka millal tahes mäng lõpetada, kui pimedaks läheb, publikum ennast mängu käigusse segab ehk ka muil põhjustel, mis tema arwates küllalt kaaluwad on, kuid iga-

ford, kui mäng sel wiisil on lõpetatud, tuleb tal sellest wõimudele teatada, kelle walwe all wõistlus on ja kellel asja üle lõpulik otfustamiswõim.

Wahekohtunikul on wõim wabalõõki mõista neil juhtumistel, kui kellegi mängija teguwis kahlasena paistab ehk hädaohtlikuks võib kujuneda, kuigi mitte nii, et see wahekohtunikku waljemate karistusabinõude tarwitamisele õigustaks. Wahekohtuniku wõim ulatab ka nende efituste ja süütegude üle, mis jünniwad selle aja jooksul, kui mäng juhulikult on katkestatud ehk pall mängust wäljas.

Siisomärkused ja seletused.

Iga mängija, kes mängu jooksul wäljalt ilma wahekohtuniku nõusolekuta lahkub (õnnetuse justumised wälja arwatud), on halwas ülewahpidamises süüdlane ja kuulub karistuse alla.

Wahekohtunikul tuleb oma aruanne mängu käigu üle kahe päewa jooksul pärast wõistlust ära anda neile, kelle walwe all wõistlus on.

Õbawiisakas esinemine, ühes arwatud ka ebawiisakas ehk äge kõnelemine wahekohtuniku üle wäljaspool mänguwälja piirist, tuleb wõtta jamafugusena, nagu oleks see mänguwäljal süündinud.

Asjaomaste juhataste liikmed, jeltside asjaajajad ja wahekohtunikud on kohustatud iga-jugusest halwast ülespidamisest teatama, mis

*) Waata „Spordi leht“ nr. 17—18 (32—33).

Naiste olümpiaad Tartus.

Alfeli foto.

Raugushüpe naistele.

mängu halba kuulusesse võib saata, ja seltside asjaajajad on kohustatud seltsi kuuluvate jalgpallimängijate määrusterikkumistest viibimata teatama.

Siis vahelkohtuniku lubata ei või mängu kestmisel mitte keegi, peale mängijate ja piirimeeeste, mänguväljale astuda.

Mängija, kes mängu kestmisel jalga wiggastab, tuleb kohe väljalt ära toimetada, ja mängu tuleb jätkada.

Tähelepanemiseks:

Wahelkohtuniku ülesanne. Wahelkohtunikul on mitu ülesannet. Ta määrab kõik piirimehed on peaaegu alati tema abilisteks, kelle seletuse ta oma häätsarvamise järele arwesse võib wõtta. Wahelkohtunikul peab protokoli pidama ja mängu aega mõõtma, mängu sel filmapildigul lõpetades, mil seda tarwilikuks peab; siiski on ta kohustatud niisugusel juhtumisel, kui mäng enne tähtaega tuleb lõpetada, sellekohta teadandega esinema.

Kui mängu wälja wihmajaju, lume, pakase või mõne muu põhjuse tagajärjel wahelkohtuniku arwates niisuguses seisusorras on, et mängimine selle peal hädasohtlik, siis on tal õigus wõistlust pidamata jätta. Samuti toimetagu ta, kui tema arandgemise järele jeda wõrd pimedaks on läinud, et see mängu takistab.

Mis puutub tahjulikusse mängusse, siis võib wahelkohtunikul selles asjas oma arandgemise järele toimetada. Kui ta leiab mõne mängija esinemise hädasohtliku olevat, ehk arwab selle niisuguseks muutumat, siis tuleb tal waba-

lõõl anda. Ühtlasi tuleb mängijat hoiatada, ja kui määruste rikkumine kordub, tuleb wahelkohtunikul käskida siüüdlast wäljalt lahkuda. Kui wägiwõlla juhtumisi ette tuleb, ei ole mingisugust eelhoiatust waja. Wahelkohtunikul ei või wastu wõtta efile toodawaid teopõhjusi ega andeks palumisi, waid peab kahe päewa jooksul asjaomastele kõigist ettetulnud efektustest teatama. Wahelkohtuniku kohus toorelt esinemat mängijat ehk eelhoiatuse järele kõlbmatult tegutsawat mängijat mänguväljalt ära ajada, on mängu määrustes wäga selgesti ära tähendatud.

Hoia ära:

- seletusi ja waielusi mängijatega ehk korraldajatega mänguväljal.
- seletusi ja waielusi mängijatega, korraldajatega ehk ajakirjanikkudega ka mänguvälja piiride taga,
- näitamist siüüdiolewa mängija peale ehk kae tarwitamist.

Wahelkohtunikul tuleb oma tunninäitajat nii mängu algusel kui ka wahel ajal piirimeeeste tunninäitajatega wõrrelda. Wahelkohtunikul tuleb mängu aja pikendamises aja kaotusminutite pärast, mängu katkestamise või mõnel muul põhjusel, hästi täpiseks olla.

Mängu lõpp ja wahel aeg tulewad kõige punktipealsemalt teada anda, olgu pall siis mängus ehk mitte. Ainult siis, kui tegemist on karistustöödõigiga, on aja pikendamine lubatud. Ära ujalda oma meelepidamise wõimet, waid tee märtsi mängu aja ja mängu käigu kohta.

Wahetohunniku tuleb kaitsta niihästi mängijate kui ka publikumi siig toorete tunnete-awalduste eest nii enne kui pärast mängu.

Kui wähegi võimalik, siis olgu tee riiete-ruumide ja mänguwälja wahel mängijate ning tegelaste tarwis ära eraldatud.

Rahurikkumiste ilmnistulekul tuleb kõigil juhtumistel wahetohunnikule abits rutata; see on tarwilik selleks, et mängu hääd nime alal hoida.

Noorte püha.

Jalgpall.

Jalgpallis olid Tartus esitud ainult Tallinna, Tartu, Haapsalu, Pärnu ja Jõhwi koolilapsed. Neilt meeskondelt oli oodata libedemat wõistlust esimise koha pääle Tartu ja Tallinna wahel, sest nagu teada, wõitis möödäinud aastal Tallinn Tartut õige wäikese ülekaaluga 3:3 ja 2:0. Võõri läbi pidid mängima laupäewal, 11. juunil, ka koha Tallinn Tartuga, misjagune teade tallinnlastele õige wotamatalt tuli, sest et wiimastel paar paremat mängijal alles hiljem pärale pidid jõudma. Sellegi peale waatamata kujunes

Tallinn — Tartu

waheline wõistlus õige humitawaks. Esimesel poolajal ei olnud kumbagil pool ülekaalu märgata ja mäng oli täiä ühetaoline, kuigi elawa tempoga. Pidi ju see mäng otjustama esimängija nime, mille tõttu mõlemad pooled õige energiliselt mängisid. Tallinnlaste pool näis waldama hea kokkumängu wõime, kuna löögid, iseäranis kaitsetel, nõrgawõitu olid. Siiski läks korda ilusa kombinatsiooni tõttu Tallinna keskormajal Kullil palli wastase wärawast läbi lüüa, millega ka poolaeg lõppes 1:0.

Teisel mängupoolel olid tallinnlased nähtawad mängu juhtijad. Pall püüis alataja

Tartu wärawa all, mille tõttu ka resultaata awalumata ei jäänud. Poolaja lõputä lõõdi Tartlastele weel 4 goali sisse, nii et mäng täielise Tallinna wõiduga 5:0 lõppes. Ei jätnud wiist ka tallinnlaste tuju tõstma n. n. „laulukoor“, mida Tallinnas nii mitu korda soomlaste poolt oleme näinud, ja mis ka seekord oma wahwa juhataja poolt oma ülesande hiilgawalt läbi wiis. Kohe selle järel peeti ära wõistlus

Pärnu — Haapsalu

meeskondade wahel. Tähenbud wõistlus kujunes esialgul õige tooreks rabelemiseks, kus dieti pallile pihtagi ei saadud. Alles siis, kui wahetohunnik mängijaid wähe wabalõõkidega taltjutanud oli, läks mäng tajasemaks ja ühtlasi elawamaks. Mõlemil pool näis olema kaunis häit mängijaid, kuid üleüldse olid meeskonnad õige nõrgad, iseäranis taktiliselt. Siiski oli näha Haapsalu pool rohkem kombinatsioon, kui ühikmängu, mille tõttu ka wiimased mängu wõitsid 1:0.

Esimest wõistlust refereeris h-ra Silber (Tallinna jalgpalli klubi) ja teist h-ra Hiip (Tallinn „Kalew“).

Pühapäewal, 12 juunil jalgpalli wõistlust eeskawa juuruse tõttu ei peetud, kuna esmaspäewal selle eest 4 wõistlust ära peeti.

Kergejõustik.

Kodumaalt.

Paidest.

19. juunil peeti Paides Laada mainul kergejõustiku wõistlust, milledest osa wõitsid Paide „Malewa“ ja Rakwere „Kalewi“ spordlased. Ehk küll ilm wõlu ja tuulene oli, saawatati siiski häid tagajärgi, mildest mitmed Särwamaa rekordid on.

Tagajärjed olid:

100 m. jooks:	Keppihüpe:
1. Tepp, Malewa, 11,9 s.	1. Kaamat, R. Kalew, 2,80 m., (Särwamaa rekord),
2. Kaamat, R. Kalew, 12 f.	2. Kärt, Malewa, 2,50 "
3. Särmani, Malewa 13,1.	3. Tepp, " 2 40 "

400 m. jooks:

1. Erlich, R. Kalew, 62,4 f.
2. Särmani, Malewa 10 m. järel.

1000 m. jooks:

1. Erlich, R. Kalew, 3 m. 03,6 sek.

Kaugushüpe:

1. Kaamat, R. Kalew, 5,60 m.,
2. Tepp, Malewa, 5,32 "
3. Pürn, " 5,16 "

Kuuli tõuge (7,25 kg.)

1. Tepp, Malewa, 12,00 m. (Särwamaa ref.),
2. Pürn, Malewa, 11,71 m.,
3. Sürgens, R. Kalew, 9,27 "

Kettahüpe:

1. Pürn, Malewa 37,45 m. (Särwamaa ref.),
2. Sürgens, R. Kalew, 33,01 "
3. Tepp, Malewa, 29,35 "

Rõrgushüpe:	Obawiske:
1. Jürgens, R. Kalew, 1.45 m.	1. Jürgens, R. Kalew, 46.38 m.
2. Tepp, Malewa, 1.40 m.	2. Bürn, Malewa, 40.81 "
3. Bürn, " 1.40 "	3. Tepp, " 39.42 "

Rakwerest.

22. mail f. a. peeti ära Rakwere spordifelts „Kalewi“ korraldusel tema spordiplatfil, Rakwere Rahwaaias, linna jelsfide wähetised fergejdustitu wdiftlused, milles järgmisi tagajärgi saawutati:

Naiastele:	Keppihüpe:
60 meetri jooks:	1. G. Raamat, Kalew 2.80 m.
1. J. Laasberg, Kalew 10 f.	2. W. Karuks, W. R. L. 2.60 "
2. J. Neudorf " 10,2 "	3. E. Sammel 4 p. 2.20 "
3. M. Saar " 10,6 "	
Raugushüpe hooga:	Raugushüpe hooata:
1. M. Saar, Kalew 3.94 m.	1. W. Karuks, W. R. L. 2.67 m.
2. J. Laasberg, " 3.85 "	2. G. Raamat, Kalew 2.60,5 "
3. A. Metfis, " 3.56 "	3. H. Jürgens, " 2.55 "

Rõrgushüpe hooga:	Kuulitõuge:
1. M. Saar, Kalew 1.13 m.	1. W. Steinberg, R. 10.07 m.
2. J. Neudorf, " 1.10 "	2. W. Ilwes, W. R. L. 9.88 "
3. J. Laasberg, " 1.00 "	3. H. Jürgens, R. 9.75 "

Meestele:	3000 m. jooks:
60 meetri jooks:	1. A. Ehrlich, Kalew 10 m. 45,1 f.
1. G. Raamat, Kalew 7.2 f.	2. K. Altmart, 4 p. S. R. 11 m. 10 f.
2. J. Utter, " 8.0 "	3. E. Suurik, Kalew 11 m. 10,2
3. D. Mautin, W. R. L. 8.4 "	

400 m. jooks:	Rõrgushüpe hooga:
1. A. Ehrlich, Kalew, 60 f.	1. W. Karuks, W. R. L. 1.50 m.
2. D. Mautin, W. R. L. 65,2 "	2. H. Jürgens, Kalew 1.45 "
3. A. Pootus, Kalew, 68 "	3. G. Raamat " 1.35 "

Raugushüpe hooga:	Kettahüpe:
1. G. Raamat, Kalew 5.76 m.	1. W. Ilwes, W. R. L. 29.88 m.
2. H. Jürgens " 5.30 "	2. H. Jürgens, Kal. 27.80 "
3. W. Karuks, W. R. L. 5.27 "	3. W. Karuks, W. R. L. 26.85 "

Teatejooks	Obawiske:
800+400+200+200:	1. H. Jürgens, Kal. 42.52 m.
1. Kalewi komando 4 m. 11,5 f.	2. J. Utter " 39.81 "
2. 4 polgu spordi kom. 5 m. 02,4 f.	3. W. Karuks, W. R. L. 39.01 "

Tartust.

Tartu „Kalew“ korraldas pühapäewas 19. juunil ujumise majas „Weesport“ Tartu maafonna ujumise wdiftlused.

Wdiftluste tagajärjed olid järgmised:

25 m. naiastele:	1) Tippo 20,8.	2) Grunfeld 24,3.
25 m. meestele:	1) Artur Raig 15,3	2) Alfred Raig 15,8
	3) Meikander Raig 17.	
50 m. naiastele:	1) Tippo 47	2) Grunfeld 51,7.
50 m. meestele:	1) Artur Raig 34,	2) Alfred Raig 35,
	3) Meikander Raig 38,1.	

100 m. feliili meestele:	1) Artur Raig 2:2,2,	2) Karul 2:4,8,	3) Alfred Raig 2:4,2.
--------------------------	----------------------	-----------------	-----------------------

200 m. rinnuli meestele:	1) Paul Raig 5:29,5	2) Michelson 5:51,3.
--------------------------	---------------------	----------------------

400 m. küljeli meestele:	1) Artur Raig 9:3,3,	teised ei lõpetand.
--------------------------	----------------------	---------------------

Rõit wdiftjad on Tartu „Kalewi“ liikmed. 1500 m. ujumine jäi külma ilma ja wee tõttu pidamata.

—an—

Wäljamaalt.

Norraft.
19. juunil f. a. olid Kristianis rahwuswähetised wdiftlused, kus ka A. Klumberg ja tshch Wohralik osa wdiftid. Tagajärjed olid järgmised:

100 m. jooks:	Rõrgushüpe:
1. N. Stenersen 11.2 f.	1. A. Klumberg 1.71 m.
2. A. Jacobsen 11.3 "	2. A. Resfow 1.66 "
3. G. Stenersen 11.3 "	3. D. Sunde 1.66 "

200 m. jooks:	Raugushüpe:
1. N. Stenersen 23.2 f.	1. G. Mastad 6.97,5 m.
2. H. Kilde 23.5 "	2. A. Klumberg 6.76 "
3. J. Staaluren 23.8 "	3. A. Jacobsen 6.70 "

400 m. jooks:	Koolitõuge:
1. D. Normann-Larsen 52.1 f.	1. G. Winne 14.45 m.
2. A. Frode Hansen 53.2 "	2. A. Klumberg 14.20 "
	3. A. Randmael 13.33 "

800 m. jooks:	Kuulitõuge (kõhe kättega):
1. Wohralik 2 m. 04,2 f.	1. D. Olsen 22.98 m.
2. G. Rasmussen 2 " 06,2 "	2. A. Klumberg 21.56 "
	3. K. Wacke 21.52 "

1500 m. jooks:	Kettahüpe (kõhe kättega):
1. Wohralik 4 m. 07 f.	1. D. Olsen 22.98 m.
2. G. Rasmussen 4 " 14,8 "	2. A. Klumberg 21.56 "
3. S. Peters 4 " 21,8 "	3. K. Wacke 21.52 "

5000 m. jooks:	Raugushüpe:
1. Karlstrom 16 m. 47,8 f.	1. D. Nilsson, 6.70 m.,
2. G. Hegbart 16 " 55,9 "	2. N. Nyström, 6.66 "
3. J. Wennerstrand 17 m. 12 f.	3. G. Abrahamson, 6.60 "
	4. A. Klumberg, 6.57 "

110 m. tõkkejooks:	Obawiske (kõhe kättega):
1. G. Larfen 16.9 f.	1. A. Klumberg 92.13 m.
2. K. Wacke 17.1 "	2. S. Stenswold 86.46 "
3. G. Taft 18 "	3. A. Taft 73.27 "

Rootsift.

22. juunil f. a. olid Stockholmis stadionis suu-remad wdiftlused, kus soomlane Paavo Nurmi (Urheiluliitto Turku) kats uut maailmarefordi ülles seadis, liüles A. Schrubbi refordi 6 ingl. mailis 18.2 sekundiga ja 10.000 meetris J. Bouin'i refordi 18.6 sekundiga. Kõwaks wdiftlejaks oli tal rootslane A. Backman kes ka 10.000 meetris uue Rootsfi refordi pani. Etmene 1500 mtr. jookssti 4. m. 19 sek., 3000 mtr. 8 m. 54,4 sek., 5000 mtr. 15 m. 06 l sek. Wjad tulid: 6 ingl. mailis 29 min. 41,2 sek. ja 10.000 mtr. 30 m. 40,2 sek. Backman'i aeg oli 31 m. 02,2 sek.

Wdiftlustest wdittis ka A. Klumberg osa, kes obawiskes kolmandale kohale tuli.

Paremad tagajärjed olid:

200 m. jooks:	Raugushüpe:
1. J. Silja, 23.1 sek.,	1. D. Nilsson, 6.70 m.,
	2. N. Nyström, 6.66 "
800 m. jooks:	3. G. Abrahamson, 6.60 "
1. S. Lundgren, 1 m. 57,5 f.,	4. A. Klumberg, 6.57 "
2. G. Sundblad, 1 " 57,8 "	
400 m. tõkkejooks:	Kuulitõuge:
1. G. Christiernson, 57,4 f.,	1. B. Fastin, 23.55 m.
	(kõhe kättega).

Noorte olümpiaad Tartus.

Kõeli foto.

Kaugushüpe.

10.000 m. jooks:

1. B. Nurmi, 30 m. 40,2 f.
2. C. Backman, 31 „ 02,2 f.

Kepphüpe:

1. C. Rydhopp, 3,60 m.

Odaviske:

1. S. Sillier, 101.85 m.
(57.60+44.25),
2. C. Blomqvist, 101.36 m.
(56.77+44.59),
3. A. Klumberg, 94.07 m.
(56.94+37.03).

Karlsruhes viskas Buchgeister uue Saia rekordid odaga 62.10 m., mis kääsolewal hooajal kõige parem viske ilmas on.

Saksamaal viskas Steimbrenner ketast 44.15 mtr. mis uus Saia rekord on.

Berliinis tõukas rootslane Bertil Jansson kuuli 13.67 mtr. ja Richard Rau jooksis 100 mtr 10.6 sekundiga ära.

Kopenhaagenis jooksis daani maratoni-meister Axel Jensen uue maailmarekordi 20.000 mtr., ajaga 1 tund 06 min. 54 sek. Endine oli soomlase Latu Kolehmaise oma — 1 tund 07 m. 40,2 sek.

Ameerikas jooksis Charler Baddock 110 yardis uue maailmarekordi, ajaga 10.2 sekundi. Endine oli ameeriklaste Pippincotti ja Scholzi oma — 10.6 sek.

Londonis hüppas Howard Baker kõrgust 195,5 tš. mis uus Inglis rekord on.

Ujumine.

Gestimaa esivõitlused.

2. ja 3. juulil plid Tallinna „Kalew'i“ korraldusel Piritale Gestimaa esivõitlused ujumises, weepallis ja tornihüpeles. Võitlused midagi huwitavat ei pakunud, osavõtjaid oli vähe tagajärjed nõrgad ja korraldus viletsa poole.

Rõõle wisa on see weesport, praegu on ta niisama laugel kui 10 aasta eest, kus eimeist katseid Piritale kergejõustiku ja weesporti alal tehti. Esimene neist on wahapeal tõusnud rahvuswahelisele kõrgusele, kuna teine ikka samal vaigal püüdis. On ju tõsi, nagu waremaltki selle lehe weergudel räägitud, et olud on süüdi, kuid palju kaaluwam osa on hooletus ja tuimus asja wastu. Wõtame ühe iseloomustawa nähtuse: igal ujumise pidul wõi wõitlusel seatakse illes mingisuguseid Eesti rekorde. Kuid kui teil soow tõuseb kord teada saada, kui suured need Eesti rekordid siis wieti on, ei leia teie Spordi Liidust ühtegi registreeritud tagajärge. See on weesportlaste poolt juur lohatkus, et nad ei ole waewaks wõtnud oma protokollidest (kui neil need olemas on) paremaid saatusi illes otsida ja Liidule kinnitamiseks ette panna.

Kaaluwam põhjus miks weesport Tallinnas ei edene on muudugi harjutuswõimaluste puudus, ja seni kui linnal kõigile kättesaadawat ujumisbasseini ei ole, kiratseb weesport meil edasi. Piritale eloma pääsewad ainult ükfitud ja need on suuremalt jaolt n. u. pühapäewasportlased, kes parema meelega metsa wilus flirti lööwad ja „fimmansid“ peawad, kui tõsielt harjutawad.

Wõistlejate arw wäheneb iga aastaga.

Peab fiiski mehi heiatame ühe waritewa hädaohu eest, warsti hakkawad naised neid wõitma ujumises, seda näitas juba nüüd 1000 m. ujumine.

Kõige tõsiemalt harjutab wist Tallinna sportlastest J. Lauba, kellel rinnuli ujumises ka kummis lena stiil on, kuna A. Ernejaks'al stiilis wiga on, et ta pea wilu hoiab tõmbamise ajal.

Ühikese maa ujumises kellegil stiili ei ole. Oleks rõõmustaw näha, kui kord üks meeski wõitlustel katjaks wähemalt crawli ujuda, aeg et oleks tähtiski.

Wõitluste tagajärjed olid:

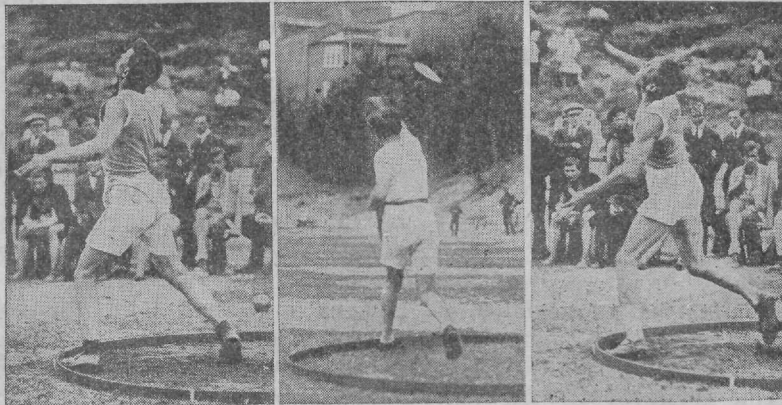
Naisetele:

50 m. wabal:

1. Tippo, Tartu Kalew, 51,5 sek.,
2. Pitka,

Noorte olümpiaad Tartus.

Mteli foto.

Kuulitõuge ja fettäshetide.

Tallinna Kalew, 51,8 sek., 3. Rosenberk, Tallinnas 53,2 sek.

100 m. rinnuli:

1. Tippo, Tartu Kalew, 2 m. 6,4 sek.,
2. Borre, Tallinna Kalew, 2 m. 10,2 sek.,
3. Jätja, Tallinna Kalew, 2 m. 34,2 sek.

200 m. wabalt:

1. Pitka, Tall. Kal., 4 m. 20,3 sek., 2. Borre, Tall. Kal., 4 m. 56,5 j.

1000 m. wabalt:

1. Pitka, Tall. Kalew, 23 m. 07,5 j., 2. Jätja, Tall. Kalew, 27 m. 14,2 j., 3. Rosenberk, Tall. Kal. 28 m. 01,9 sek.

Meesetele:

50 m. wabalt:

1. A. Raig, Tartu Kalew, 40,4 sek., 2. H. Raig, Tartu Kal., 41,4 j.

100 m wabalt:

1. H. Raig, Tartu Kalew, 1 m. 30,2 sek., 2. Lauba, Tall. Kalew, 1 m. 35 sek., 3. A. Raig, Tartu Kal., 1 m. 41 sek.

100 m. rinnuli:

1. Lauba, Tall. Kal., 1 m. 37,2 j., 2. B. Ernesaks, Tall. Kal. 1 m. 45,3 j., 3. Bergmann, Walwaja, 1 m. 49,2 j.

200 m. selili:

1. Trubof, Tall. Kal. 4 m. 31,7 j. 2. Kauler Tall. Kal., 5 m. 39,1 sek.

400 m. wabalt:

1. A. Ernesaks, Tall. Kal., 8 m. 32,9 j., 2. Bergmann, Tall. Walwaja, 9 m. 21,9 j., 3. Niggol, Tall. Kal., 9 m. 30 sek.

1000 m. wabalt:

1. Lauba, Tall. Kal., 22 m., 56 j., 2. Pärtelson Tall. Kal., 23 m. 21,3 sek., 3. Kauler, 29 m. 20 sek.

Hüpetes mõitis Hakkaja (Tartu Kalew), teine Lohjatas, (Tallinna Kalew), kolmas Waarmann (Tartu Kalew).

WEEPALLIS „Kalewi“ A. meeskond 5:0 B. meeskonna vastu. H. T.

Jalgpall.

Tallinna Kalew. — Helsingi Palloseura.

„Kalewi“ lõbusõidu puhul Jaanipäewal Helsingi oli noorel „Kalewi“ jalgpalli meeskonnal juhused esimest korda wäljamaa meeskonnaga jõudu katsuda. Wastasteks oli jattunud Helsingi parem meeskond „Helsingen Palloseura“, kes minewal aastal Soome esiwõitlustel teisele kohale jäi (esimene Turu JJK). Wõitlus peeti Tõllõ palliwäljal, kaunis wahese pealtwaatajate arwuga. Kalewlaste kaotus oli ette arwata, küsimus oli ainult goa- lide wahekorras.

Enne mängu oli wihma sadanud, mis ro-

hise wälja libedaks tegi ja kalewlasti, kelle ja- landud, nähtawasti wälja lohajelt warusta- tud ei olnud, pahatihti komistama sundis. Wahekohtuniku wile järel algab mängu „Ka- lew“. Tehtalie mõned tätsufeta löögid edasi — tagasi ja siis õnnestab „Kalewi“ äärmisel — Jõulil Soome kaitset läbi murda ja palli wärawa poole saata, kuid ainult out'i. Siis hakkawad joomlased kawakindlalt peale tun- gima, näidates head tehnikat, kiirust ja kokku- mängu. Mäng kaldub kalewlaste poolele, üegi Soome kaitse tuleb üle tinentumi, warsti al- gab äge kalewlaste wärawa pommitamine,

mida kalewlaste kaitse takistada ei suuda. Head tööd tegi fiiski kalewlaste wärawawah, kellel õnn peri oli ja pealtwaatajate kiidu osaliseks sai, kuid fiiski wiis korda palli leidis wõrku jattunud olewat eimesel poolajal.

Wäga halwad olid mõlemad „Kalew'i“ kaitstjad, kes imestamisväärt laiskust ja lohakust näitaksid ja pealtwaatajaid eesklaasi oma saamatusega pahandasid. Üleüldse olid eesklaasid, wõrreldes soomlastega, wäga pikalbased, mida mängu juuremaks puuduseks tuleb pidada. Oli juhtumisi, kus mees tõstab... tõstab jalga palli löömiseks, kuid tuleb soomlane, wõtab palli ja on läinud. Ujajate liinist töötas tekkloht rahuloldawalt, kuna ääred järele ei jõudnud ja äärtele antud pallid enamjagu soomlaste kätte eht out'i jattusid.

Tugewasti töötas wasal poolkaitsja Kaarmann, kellel Soome liidukomando mees wastas oli, kuid enamjagu palli üle ikka wõitjaks jäi. Ujajatest oli kaunis hea Ellmann.

Eht „Kalew'i“ kaotus küll suur, ei ole see fiiski kohutaw, kui wõrrelda „Sport'i“ meeskonna mängu HJK-ga, kellele ta 7:0 vastu kaotas (HJK on omakorda kaotanud HPS-le 2:1). Loodame et järgmisel kottupuutumisel „Kalew'ile“ õnn rohkem peri on ja tagajärg parem saab olema.

H. T.

„Kalew“—Tallinna Jalgpalli Klubi.

1:1.

Pühapäewal 3. juulil oli esimene huvitaw wõistlus kahe kõwema kodumaa meeskonna wahel, mis otjustamatalt lõppes. Tallinna Jalgpalli Klubi on alles uus selts, ajutatud käesolewa aasta kewadel, kuid seisab wanematest Eesti jalgpalli mängijatest koos, kes mittemest seltsist sinna koondund. Klubi ajutamiseega on jalgpall Tallinnas ühe edusammu teinud,

esiteks, ei ole seda igawat wahetorda kahe seltsi wahel, kes mitmekordseid esiwõistlusi oma wahel löwdad, kuna mängu tagajärg juba ette teada on ja teiseks, on eriseltjide ajutamine teatud alal asja põhjalikult kultiveerimiseks kasulik. Edaspidisel arenemisel kujunewad eriseltjidest eritidud, nagu see igalpool wäljamaal on sündinud. Kes Tallinna jalgpalli wäljadel on harjutusi silmanud, on tähele pannud, et klubi suure hoolega is. Lofsmanni juhatusel on harjutanud ja Eesti esiwõistlustel „Sport'i“ ja „Kalew'iga“ kõwaste konkureerima saab. Klubi esimehe is. Kaudsepa poolt on ka kallihinnaline karikas kewadiste mängude peale annetatud, mis juuli kuu lõpul esimest korda wälja mängitakse....

Mäng algas kaunis lenu tempoga, kaldudes kord ühele, kord teisele poolele, kunni umbes 15—20 minuti järel korda läheb klubi poolkaitsjal Sepp'al „Kalew'i“ wärawawahi sülelt mahakukkunud palli uuesti wõrku saata. Peale seda hakkawad „Kalew'i“ ajajad kõwemini peale suruma, kuid goali löömise katset warijewad kofku Klubi hea kaitse vastu. Klubi teeb harwem läbimurdeid „Kalew'i“ goali peale, mis neil küll lerge on, sest „Kalew'i“ kaitse on ikka nõrk. Goalide wahetord püüdis niijugusena terwe esimese poolaja ja 40 minutini teistest poolajast, kus „Kalew'i“ poolkaitsja Kaarmann pika löögiga Klubile goali saab. Pall kukkus Klubi wärawawahi jalge ette maha, kuid see ei arwanud dieti palli pörkamist, wõib olla ka päitese tõttu, lasti palli üle oma pea wärawasse hüpata.

Tallinna Jalgpalli Klubi on mänginud warem (juuni kuus) Tartu üliõpilaste selts „Sport'iga“ mis 7:1 vastu wõiduga lõppes.

H. T.

Raskejõustik.

Eesti maadlejad Soomes.

11. 12. ja 13. juunil s. a. korraldas Helsingi tööliste selts „Tyry“ rahwuswahelised maadlus wõistlused, millest „Kalew'i“ liikmed Bittsepp, Kruusenber, Käsper ja Ternistin osa wõtsid. Wõistlused olid õige kõwad ja maadlejate arv õige suur (ligi 60 meest), nende hulgas paljud esimese järgu maadlejad ja omaaegsed Soome meistrid.

Meie favoritid! Bittseppal ei õnnestanud seekord. Kauppineniga maadeldes kaotas ta oma liigjulguse ja etewaatamatuse tõttu temale 9 minutiga. Järgmisest wastastest sai ta küll 3 minutiga jagu, kuid wigastas selle juures niimõrd oma jalga, et enam edasi maadelda ei saanud. Teise auhinna peale mehel ikka isanitsid oleks olnud. Hea oli meie meestest Kruusenber, kes ühtegi puhast kaotust ei saanud waid ainult töökaotust ja kolmandale kohale tuli. Käsperil oli jälle õnnetus „hundi suhu sattuda“ — esimeseks wastasteks oli tal jällegi D. Oksanen, keda ta Tallinnas juba hästi tundma õppis. Siiski käis mees südalt peale, tegi mitmeid wõtteid, tuli kaks

forda isegi kardetawast fillast wälja ja langes alles 8 minuti järel. Järgmisel kaotusel järgnesid ruttu. Halb oli Ternestin, kes 2 kaotust sai ja wõistlused pooleli jättis.

Õsa wõtsid ka paar lätlast, kelledest Polis raskest kaalus teisele kohale pääsis, kuna „endine eesklane“ Kone (Petrogradi „Kalew“) keskkaalus kuwendama kohaga pidi leppima.

Tagajärjed olid:

Sulgkaalus:	2. E. Hjoberg,
	3. E. Salonen.
1. E. Kauppinen,	
2. A. Lindfors,	Poolraskekaalus:
3. E. Ruutinen.	1. D. Pellinen,
Kergekaalus:	2. E. Terwasmäki,
1. D. Oksanen,	3. H. Kruusenber.
2. A. Birskawen,	Raskekaalus:
3. A. Koskinen.	1. J. Nantanen.
Keskkaalus:	2. J. Polis,
1. E. Forsström,	3. A. Reihäs.

H. T.